

latvijas architektūra

JURIS POGA KONCERTZĀLE «CĒSIS» «TOP» SALACGRĪVĀ VIRTUVES MILĀNĀ

DIZAINS / INTERJERS / VIDE / PILSĒTPLĀNOŠANA

BURTNĪCA NR.114
2014.AUGUSTS/SEPTEMBRIS
PILSĒTAS DZĪVE

3.98

9 771492002

TEKSTS JĀNIS BORGSS, MĀKSLAS ZINĀTNIEKS FOTO INDRIKIS STŪRMĀNIS

LA.māja

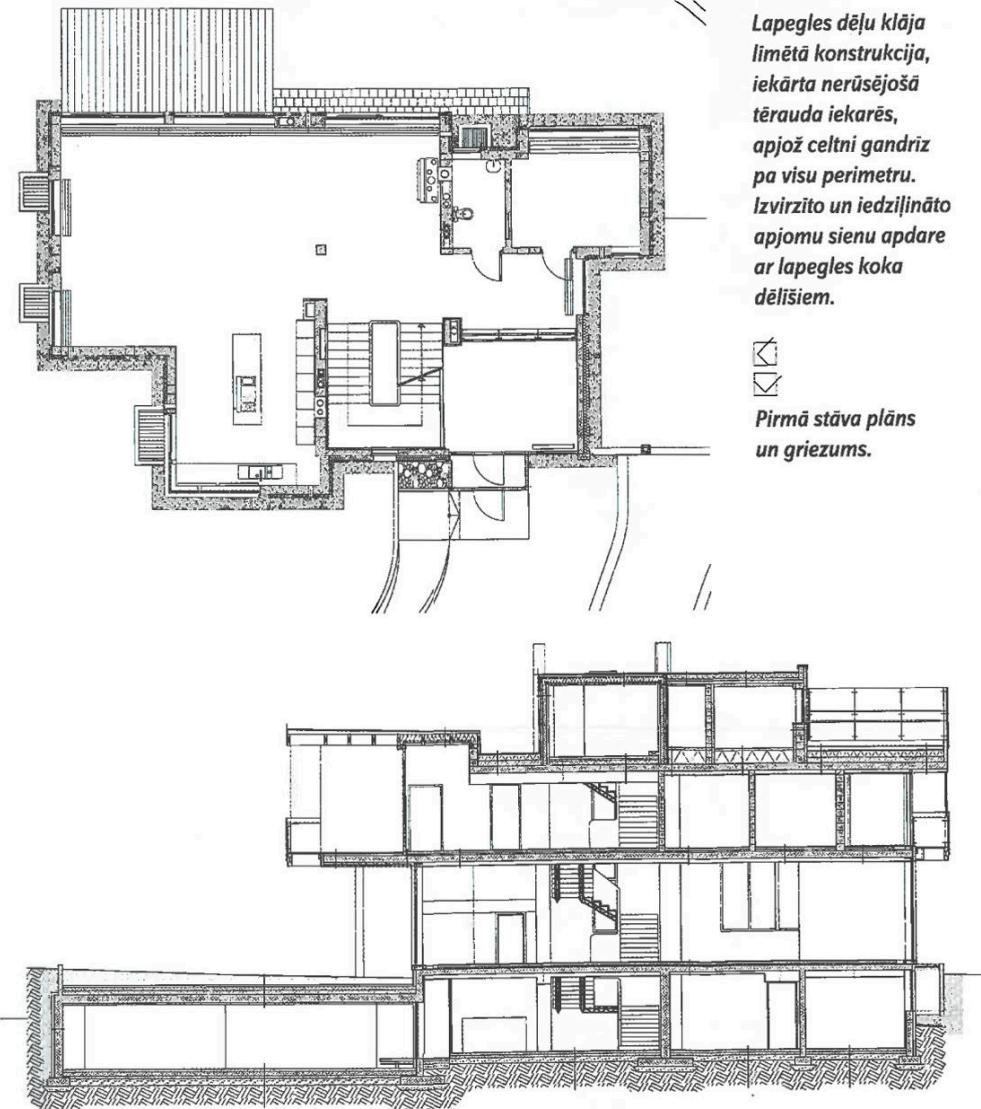
Māksla kā
arhitektūra

SAVRUPMĀJA RĪGA, CIMZES IELĀ 10. PROJEKTA AUTORI - «DEPO PROJEKTS», ARHITEKTE ANTRA SAKNĪTE, BŪVKNSTRUKCIJAS - BŪVINŽENIERIS KASPARS OZERS, PIEDALOTIES BŪVINŽENIERIEM KRISTAPAM DEDELIM UN PĒTERIM KORICAM, LABIEKĀRTOJUMS - ARHITEKTE DAIGA VEINBERGA, «VIDES PROJEKTU STUDIJA», ZĀLO JUMTU KONSULTĀCIJAS - ARMANDS LIEDE, «NIEDRU JUMTI», INTERIERS - SANTA MEIKULĀNE, ASISTENTE AGNÈSE GRANDĀNE, «LOLOT DESIGN», ATBILDIGAIS BŪVDARBU VADĪTĀJS - JĀNIS VIĢUPS, «ARCHITECTUS», BŪVUZRAGS VITĀLIJS JAKIMOVS, BŪVUZNEMĒJI UN RAZOTĀJI, PIEGĀDĀJI - VISPARCETNIECISKIE DARBI - «UBBETONS», «VIMAX», FASĀZU DARBI - «KARO BUILD», JUMTU SEGUMI - «MANSARDI» UN «NIEDRU JUMTI», APPARES DARBI - «BŪVUZRAGS», LOGI UN VITRĪNAS - «APS HOLDING», GALDNIECĪBAS IZSTRĀDĀJUMI, KĀPNES, DURVIS, IEBOVĒTĀS MĒBELES, VIRTUVES IEKĀRTA - «MĒBELU DIZAINA FABRIKA», KOKA GRIDĀS SEGUMI, TERASES - «KH WOOD», «EXOTIC WOODS», PILNSTIKLĀ KONSTRUKCIJAS UN DĒTALAS INTERIĒRA - «AMSTUDIO», SANTEHNika - SALONS «OBJEKTS», MIKSTĀS MĒBELES - SALONS «FRESKA», LABIEKĀRTOŠANA UN APZALUMOŠANA - «GALANTUS», BALERINAS NAMINA REKONSTRUKCIJA - NORMANDS KRUMINS, «LATVIJESU MĀJA», «ZALĀS PĒDAS», FLĪZES UN SANTEHNika - SALONS «KRASSKY», ZEMESGABALA PLATĪBA - 1878 M², KOPEJĀ PLATĪBA (IAUNBŪVE UN T.S. BALERINAS NAMINS KOPA) - 390 M², PROJEKTS - 2009.-2010. GADS, BŪVNIECĪBA - 2010.-2011. GADS.

Parasti izsakās otrādi - arhitektūra kā māksla. Tomēr ir izņēmumi, kad pašu arhitektūru - daudzu mākslu šūpuļi un iemeslu - varam uzlūkot kā tiru artefaktu. Ipaši gadījumos, kad arhitektūras objekts apveltīts ar sakāpinātu tēlainību un uzsvērti māksliniecisku izteiksmi. Tāda ir savrupmāja Rigā, Cimzes ielā, kuras veidols ir radniecīgs Mežaparkā starpkaru periodā iekoptajai funkcionalisma formu tradīcijai, un tās paraugu klātbūtne nenoliedzami rosinājusi ēkas autori uzturēt augstu būvmākslas limeni.

Antras Saknites projektētais nams celts pirmskara gados ieplānotā mājvietā, ko iezmē saglabātais t.s. Balerinas namiņš, kas tolaik bijusi pagaidu mitne pirms savrupmājas uzcelšanas. Zemesgabala augstākajā pacēlumā ar priedēm apaugušās apalīgās kāpas pievilcība izriet no Ķīsezera ainavas, kas nosacīti ir jaunbūves iemesls un fokuss. Jaunbūvei piemīt monumentalitāte, un, lai gan ēkai ir tikai trīs stāvi, optiski uztveram četru vai pat piecu stāvu ilūziju. Ja pie trim stāviem pievienojam arī vērienīgo pagrabstāvu un plašo jumta plakni, iegūstam piecus līmeņus. Arhitektoniski mākslinieciskais «fortissimo» izskan ielas fasādē - ne bez nodoma epatēt vērotāju. Savukārt dārza pusē lietišķā attura modina asociācijas ar Lekorbizjē dzivojamu mašīnu. Visa būve kārtota ap asimetrisku centrālo vertikāli - kāpņu telpas stumbri, kas papildināta ar akcentētu virtuves bloku izvirzījumu. Ielas pusē būvajomu ekspresija un lēkājošais ritms liedz skaidri nolasit ēkas stāvu kārtojumu, bet to optiski

*Lapegles dēļu klāja
limētā konstrukcija,
iekārtā nerūsējošā
tērauda iekarēs,
apjož celtni gandrīz
pa visu perimetru.
Izvirzito un iedzīlināto
apjomu sienu apdare
ar lapegles koka
dēlišiem.*

*Pirmā stāva plāns
un griezums.*

notur un organizē balkona stingrā horizontāle otrā stāva limeni. Lapegles dēļu klāja limētā konstrukcija, iekārtā nerūsējošā tērauda iekarēs, apjož celtni gandrīz pa visu perimetru. Savrupmājā it viess motivēts un vērsts uz ezerā kānda vērojumiem, tostarp ari plašā jumta terase ar sauna un minibaseinu. Gan balkona, gan terases malas norobežotas ar nerūsējošā tērauda margām, kuru nesošā konstrukcija apvienota ar balkona iekarēm un nes pilnstikla paneļus, kas visai celtnei piešķir ažūri dzirkstošu gaisigumu un sasniedz intīmu tuvību ar dabu, priežu zariem ietiecoties telpās. Nama filozofijā primāra nozīme ir dabai un nesamākslotam dabiskumam, gluži kā noklūstot japāņu haiku poēzijas gaisotnē. Antras Saknites formu valoda ir bagāta un izsmalcināta, līdzsvarojot gan mākslas, gan arhitektūras izteiksmes. Varētu pat apgalvot, ka māja traktēta kā apdzīvojama kubistiska skulptūra. Ir rodamas atsauses uz daudziem modernisma klasikas prototipiem - «Bauhaus» un holandiešu «de Stijl» plastikas un arhitektūras apjomu kārtojumiem, konstruktivisma formu refleksijas, Žorža Braka glezniecības kolorīts, nepiemirstot arī nacionālās zemes krāsu gammas, kas liek atcerēties Borisu Bērziņu. Celtnē lietpratigi iesēdināta ainavā. Vizuālās ritmikas daudzveidību papildus vairo arī fasādes priekšplānā saglabāto priežu dabīgi līganā valību, kas savās cēlajās vertikālēs majestātiski kontrastē ar intelektu apliecinājumu celtnes taisnajos leņķos. Neparasti niānsētas ir fasādes apdares materiālu faktūru spēles. Spidigo un matēto virsmu dažādība, atspidumu spēle lielajos logos, dramatiska gaismēnu mijā un tērauda konstruktivo līniju uzplaiksnijumi nostiprina nama poētiski tēlaino izteiksmību.

Izvirzito un iedzīlināto apjomu sienu apdare ar lapegles koka dēlišiem, kas apstrādāti ar lineļu viegli atšķirīgā tonalitātēs, veido smalku horizontālu līniju zīmējumu un ari pastiprina glezniecisko efektu. Tajā pašā topkārtā, bet jau ar citu - akmeņainu vai rūsejušas dzelzs - fakturējumu izceļts virtuves kuba apjoms, klāts ar dabiskā ūjera plātnēm. Nama ielas fasādē parādās ari kāds eklektisks strihs, kas liek izbrīnā uzraudzīt uzacis. Ēkas pamatus un pirmā stāva sienas klāj gaišu akmens bloku rustika kā nodeva funkcionalisma ideoloģijai svešajam romantismam un reveranss citai mākslas izpratnei. Projektā gan bija paredzēts gluds, matēts smilšakmens, bet pasūtītājam bija siks rezējums. Šādu renesances arhaikas citātu var sludināt ari kā apzinātu postmodernistisku forteli (rau, man te tā iegrībējās), taču negaidīt atkāpe no manifestētās stila tīrības drīzāk liecina par kļūmigu uzkāpšanu uz banāna mizas. Ari lieliem meistariem gādās. Paklupiens, vismaz teorētiski, gan viegli labojams, jo ideālā varianta atbilde ari turpat rodama - pagrabstāva betonējuma gaišajās plaknēs, kuru izvērsums rustikas vietā ļautu atgūt kāroto ideālu. Iepriecinoši, ka uzticību fasādēs deklarētājam modernismam ir izdevies konsekventi saglabāt ari interjeru veidolā un mēbelējuma estētikā, kur darbam pieslēdzās interjeriste Santa Meikulāne. Iekštelpas vērtējums

iesākas foajē un kāpņu telpā, kuras monumentalisms ir villas vrienam atbilstošs. Šķiet, kāpņu telpā izliktis viss mājas diženumus, tā ir teju reprezentablākā, pat ar zināmu parādiskumu apveltīta centrālā vieta, nama kodols.

Gan kāpņem, gan telpas sienām ir gaiša ozolkoka mēbelu klasses paneļu apdare. Līdzās baltajam sienu tonējumam cēlkoxs caurstrāvo namu, parādoties visos stāvos, kā kods, kas saliedē interjeru. Kāpņes masivo margu locijumu dizainā ieskanas «Art deco» motivi, ko pastiprina melni krāsotas kāpņu metāla konstrukcijas. Pirmajā acumirkli tās uztvoram kā ozolā inkrustētu «Art deco» zigzagveida ornamentu un cieņas zimi Mežaparkam, kurā stils ir gana dāsni pārstāvēts. Cildināmi, ka arhitekte kāpņu telpu plānojusi tā, lai tajā rastos vieta arī hipotētiskam liftam, kura neesamiba pagaidām liecina par nama iemitnieku jaunibas enerģiju.

Pirmais stāvs kārtojas ap plašo salona telpu, kurai pieslēdzas varena virtuves halle. Tās 4-5 metrus augstie griesti un uz ezeru un priežu mežu vērstie stāvlogi piešķir telpai itin katedrālisku tēlu. Virtuves centrā garš multifunkcionāls masīva melnakmens galds vēl vairāk pastiprina šīs vietas šķietami sakrālo nozīmi, kur gastronomiskie procesi būtu jāveic it kā ar gluži rituālu patosu. Pa perimetru kārtotas gudrās virtuves iekārtas.

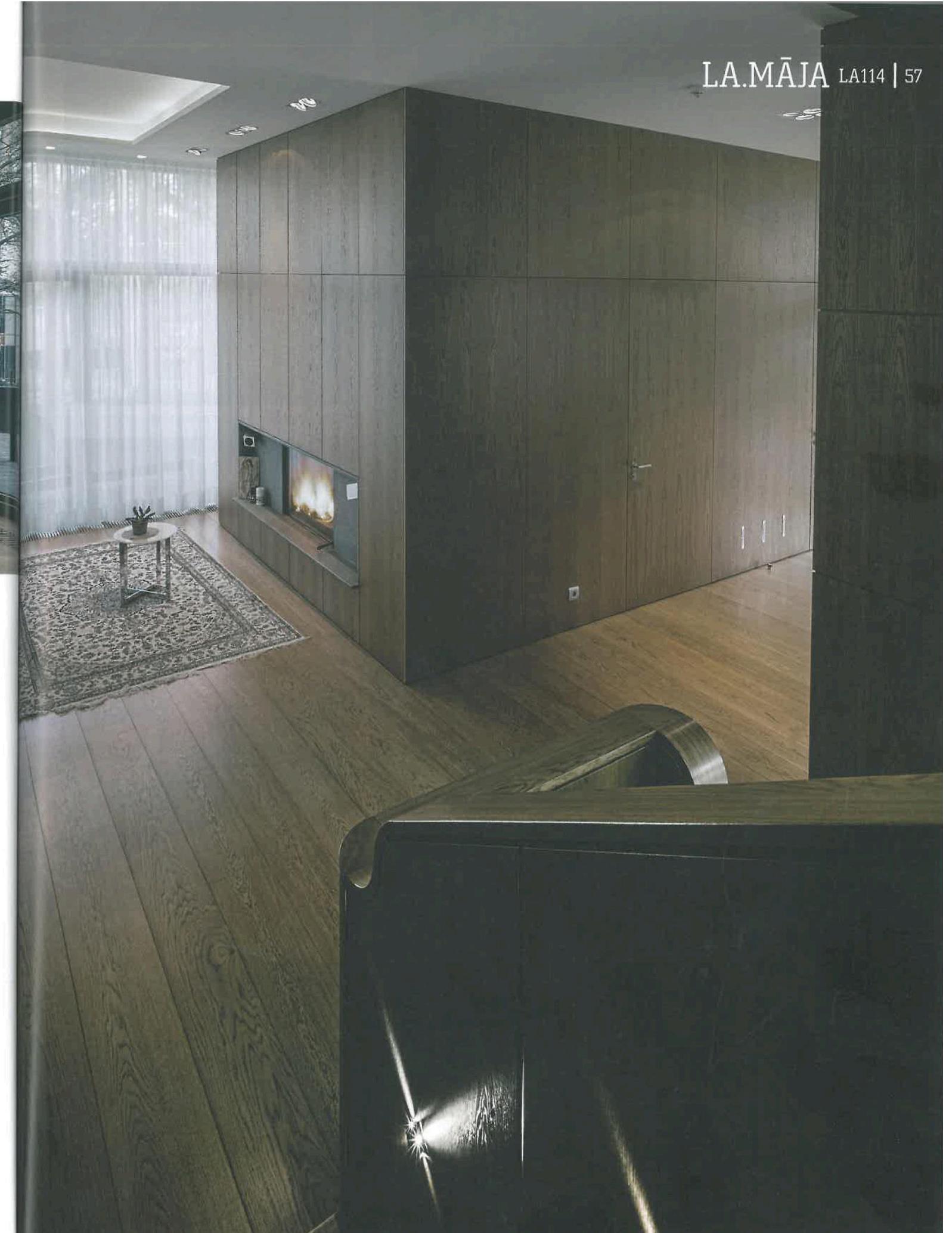
Viesistaba sadalīta vairākās funkcionalajās zonās. Atklātajā sapludinājumā ar kāpņu telpu skatu piebremzē būvkonstrukciju

Pirmais stāvs
kārtojas ap plašo
salona telpu, kurai
pieslēdzas varena
virtuves halle.

Gan kāpņem,
gan telpas sienām
ir gaiša ozolkoka
mēbelu klasses
paneļu apdare.

Stiklotās telpas
noslēgtais stūris, kur
koka kastē paslēpts
kabinets, kā arī
labiericību telpa.

balstus maskējošs stikla plaukts, kura funkcionalitāte gan ir vairāk dekoratīva. Virtuves pusē novietots liels melns ēdamgalds ar protestantisku nopietnību un atturību kā hollandiešu vecmeistarū gleznās. Pretējo telpas pusi piepilda eleganta atpūtas zona - ar zemiem, gaiši pelēku audumu apvilktiem diāniem, no kuriem skats vērsts uz audiovizuālo tehnoloģiju centru. Aiz tā ir vēl viena relaksācijas zona skatā pret televizora taisnstūrim identisku kamina atveri ozolkoka paneļu sienā. Tā savukārt piederiaga stiklotās telpas noslēgtajam stūrim, kur koka kastē paslēpts kabinets, kā arī ar dzisloti gleznu cēlakmeni apdarināta labierīcību telpa. Vaļošanās, viesu uzņemšana, ēdienu un

dzērienu baudīšana, meditēšana pie kamina... un arī ezera ainavas aiz lielajām stikla sienām vērojums. Melni balti pelēkā izsmalcinātā koloristika interjera kopskatā ļauj skaisti izcelt vieglus krāsu akcentus. Tā visapkārt papildināta ar silto ozolkoka toņa dominanti. Telpu grupas komforta limeni cel niansēta apgaismojuma regulēšanas daudzveidīgās iespējas, kā arī logu žaluziju un aizkaru automātiskās kustību ietaises. Īpaši cilindināma izcilā mēbeļu izvēle. To nepretenciozā taisnleņķa estētika atbilst augstajai modernisma klasikai.

Tomēr pirmā stāva telpu mezglā ir vairāki problemātiski punkti. Tā ir zināma pretruna, ja mājas acis raugās uz ainavu, bet abas

**Ar cēlakmeni
apdarināta
labierīcību telpa.**

**Balerinas namiņa
interjers.**

**Virtuves centrā
melna akmens
galds pastiprina
šīs vietas šķietami
sakrālo nozīmi.**

atpūtas zonas tai šķiet uzgriezušas muguru. Diskutabla ir arī divu visai lidzvērtīgu relaxācijas zonu esamība vienā telpā, kuras turklāt sakabinātas vilcieniņā - viena aiz otras. Kamīnu novietojot aizkulisēs, daļēji zaudēta iespēja pārvērst to par salona centrālo notikumu. Turklat šī intimā zona novietota caurstaigājamā vietā - iepreti kāpnēm. Pret ezeru vērstais stiklojums sadalīts ar sienas joslu, kas atnem panorāmas iespēju. Iceri šādi norobežoties no skata uz kaimīnu mājām, šķiet, varēja risināt citādi. Interjeros vēl nav izmantotas apzalumošanas iespējas. Šādi trūkumi ir neizbēgami tik liela mēroga projektos, un tie radošajam procesam piedod spriedzi. Ir svarīgi apzināties, ka interjera veidošanas norises nav neatgriezeniskas, ie-spējamas variācijas, korekcijas un atklājumi. Būtiska ir nama veidolā iesētā pozitīvā ievirze, kas šajā gadījumā ir fundamentāla. Ēkas otrajā stāvā iekārtotas dzivojamās telpas, guļamistabas un sanitārie mezgli. Tur viss pakārtots racionālai ērtibai, ko katrā telpā papildina sava lieliskās dabas artava skatā pa logu un individuāla izeja uz perimetralo balkonu. Iespaidigs ir arī pagraba plašums - liela garāža, apkures un ventilācijas iekārtas, darbnica un noliktava, sava gals saimniecībai, sava atpūtas aktivitātēm, atsevišķa izeja no pazemes uz dārzu.

Zemesgabala vērtīgā vēstures mantojuma -

t.s. Balerinas namiņa, kas uzcelts 1939. g. pēc arhitekta Ādolfa Vilmaņa projekta, - veidols ir visai neparasts. Plānā kvadrātiskā

būve vainagota ar stāvu jumta piramīdu, ko

reiz plānoja ieklāt ar niedrēm, tā «Art deco» stila objektam piešķirot nacionālromantisku garu. Tagad jumtu sedz melnais dabīgais šiferis, kas pierāda cildināmu jauno ipašnieku kultūras izpratni, jo viņi namiņu ne tikai saglabāja, bet arī rūpīgi atjaunoja, pielāgojot to viesu uzņemšanai.

Abām ēkām ir kopējs kondensācijas tipa gāzes apkures katls, izvietots pagrabā, no tā iz-

būvēta siltumtrase uz viesu namu. Jaunbū-

vei ir zemgrīdas apkures sistēma un dabīgā

vēdināšana, jo priedes un svaigais gaiss no

Ķīšezeru palidz mājai nepārkarst, turklāt

pirma stāvu no pārmērigas saules paglābj

balkona josla, otro stāvu noēno jumta stāva

pārseguma pārkare. Mikroklimatā sava lo-

ma ir arī lielajam gaisa tilpumam pirmajā

stāvā, kur telpu augstums ir 3,75 m.

Nama diženumis rosina arī pārdomas plašā-

kās dimensijās. Jautājums par jaunbūvju pro-

porcijām attiecībā pret vēsturisko gruntsga-

balu relativi pieticīgajiem lielumiem saasinās

Mežaparka kontekstā, kur aiz sociālā vēstiju-

ma par sabiedrības augošo labklājību digst

Monako sindroms. Jēdziens izriet no draudi-

gās attīstības gan šai pundurvalstiņā, gan

daudzviet citur, kur zaudētājos paliek tradici-

jas. Mežaparkam tādas bija dāsns iekoptas.

Te gan namu lielums, gan žoga augstums tika

un it kā arī tagad esot vienotibas vārdā reglamentēts, bet kā lai Antras Saknites meistar darbu vēsturiskajā gruntsgabalā norobežo no lidzās uzplaukušajiem jaunajiem Āzijas baroka latvāniem? Šāds barbarisks iebrukums Mežaparkā nav izņēmums. Vai arhitektūras Tālavas taurētāji apbursti klus?

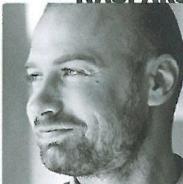
P.S. Raksta autora ipašā kaisle ir detaļas, kur mājojot Dievs. Tādi ir arī žogi. Tālab ipaša pateicība arhitektei par inteliģento žoga formu. Tikai tā - soli pa solim, sikumiņu pie sikumiņa, tuvāk zvaigznēm... ■

ANTRA SAKNĪTE 25.05.1973.

Beigusi RTU Arhitektūras fakultāti (1996). Arhitektu biroja «DEPO projekts» dibinātāja, līdzpāšniece (kopš 1999, kopā ar 5 partneriem), arhitektūras tehnike «A plus» (1995–1999). Projekti: privātmāja Mežaparkā, Cimzes ielā, privātmāja un pirtiņa Ikšķilē, ZS «Skaidas» (2010–2011), projekta izmaiņas ēkai Rīgā, Miera ielā 57a (2013–2014, sākotnējais 2005–2007), biroju ēku komplekss un dzīvojamās apbūves teritorijas attīstība un labiekārtojums Mārupē (2011–2014, sadarbībā ar «Didrihsons arhitekti»).

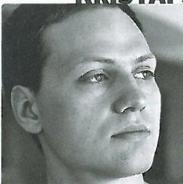
KASPARS OZERS 28.03.1985.

Beidzis Rīgas Celtniecības koledžu (2004, būvtehnikis), RTU Būvniecības fakultāti (2009). «DEPO projekts» būvinženieris (2007–2009, būvtehnikis).

Projekti: privātmāja Mežaparkā, Cimzes ielā, privātmāja un pirtiņa Ikšķilē, ZS «Skaidas» (2010–2011), dzīvoamo ēku kompleksa būvkonstrukcijas Mārupē (2011–2014, sadarbībā ar «Didrihsons arhitekti»).

KRISTAPS DEDELIS 15.11.1986.

Beidzis RTU Būvniecības fakultāti (2011). Arhitektu biroja «DEPO projekts» būvinženieris, «Allplan» administrators (kopš 2007). Projekti: privātmāja Mežaparkā, Cimzes ielā, privātmāja un pirtiņa Ikšķilē, ZS «Skaidas» (2010–2011), projekta izmaiņas ēkai Rīgā, Miera ielā 57a (2013–2014), kompleksa teritorijas attīstība un labiekārtojums Mārupē (2011–2014, sadarbībā ar «Didrihsons arhitekti»).

SUMMARY ART AS ARCHITECTURE

In cases when a building is emphatically expressive as a piece of art we may view it as a pure artefact. This is the case with detached house designed by Antra Saknīte on Cimzes street, with an image fitting well with traditional functionalism forms cultivated in Mežaparks, the garden town of Riga. The house is built at a location planned already in pre-war years marked by the preserved so-called Ballerina Maisonette that at the time served as a temporary shelter before building a detached house. Land plot's attractiveness lies in Kišezers' lakescape, and everything in the house, including roof terrace with sauna and minipool, is focused on viewing the lake. Street façade sounds a fortissimo while garden side's modesty creates an association with Le Corbusier's «machine for living». The whole structure is arranged around an asymmetrical central vertical core, i.e. the «trunk» of staircase supplemented by an accentuated protruded kitchen block. On street side expressiveness of building's volume prevents a clear read of building storey arrangement; the latter is optically maintained and organised by a firm horizontal balcony line on first floor level. Around the perimeter building is girdled by a larch structure suspended by stainless steel. Walls of building's protruded and embedded volumes are finished in a fine ornament of horizontal lines made of larch staves underlining general picturesque effects. Finish texture shades and brown hues harmonise with the graphic and feel of pine bark. The same mood, but with another texturing, namely, reminding stone or rusted iron, is characteristic of building's kitchen cube covered by natural slate. Fidelity to the spirit of modernism is preserved also in interior appearances and aesthetics of furnishing process. In this job interior designer Santa Meikulāne was participating. The building's core is its staircase adjoined by kitchen hall. Its height of 4-5 metres and lake-facing windows attribute a cathedral-like feel to the room. Black stone table in kitchen centre enforces the «sacral» importance of this place where gastronomic process seems to require activities full of ritual pathos. Guest room is divided into several functional sectors. A large black table is placed on kitchen side introducing a protestant solemnity and austerity in room's image. The opposite corner is filled by leisure area facing an audio-visual centre. Behind it there is another leisure area opening to a fireplace in a wall panelled in oak. In the closed corner of this glass-panelled room a working cabinet is hidden in a wooden box. On building's first floor everything is subordinated to rational comfort requirements supplemented in each room by a view through their window and an individual exit to perimetral balcony. JĀNIS BORG'S ART SCIENTIST